

EGY KÖNYV, AMELY MÁR BEJUTOTT EURÓPÁBA

*Bozóki Antal: Európai integrációs lexikon. Forum Könyvkiadó,
Újvidék, 2007*

Szívós munkának hatalmas eredménye ez a könyv, amely az európai integráció 60. és az Európai Unió 50. évfordulója alkalmából jut el az olvasókhoz. Mondhatjuk sajátos – modern – formában: nyomtatott részből és CD-ből áll. Az első rész az európai integráció történelmét foglalja össze. (Ahogy ezzel a résszel kapcsolatban írta a könyv egyik recenzense, Pálics Márta: „Az európai integráció 60 éves történelmének áttekintésével megértjük, mit is jelent ma az Európai Unió, mennyi energia, idő és fáradtság, de elsősorban idealizmus kellett ahhoz, hogy az évszázadokon, de inkább évezredekben át szinte megszakítás nélkül, folyó háborúzás és a XX. század két borzalmas világégése után kialakulhasson”). A második rész az Európai Unió legfontosabb okmányait tartalmazza, a harmadik az Európai Unió és Szerbia kapcsolatának okmányait, a negyedik az európai integráció további folyamatával kapcsolatos elképzeléseket, az ötödik a Phare-program kapcsán leggyakrabban előforduló angol szavakat és kifejezéseket, a hatodik pedig a Phare-programmal kapcsolatban leggyakrabban előforduló magyar szavakat és kifejezéseket. Az könyvhöz mellékelt CD a tulajdonképpeni lexikon. Ahogy a szerző a könyv előszavában fogalmaz: „rövidebb-hosszabb szócikkekben az Európai Unióval, de a többi európai szervezettel és integrációs intézménnyel kapcsolatos fogalmakat” tartalmazza, és még közel 300 fényképet, logót és táblázatot.

Bozóki Antalnak ez a műve impozáns eredménye annak a tevékenységnek, amellyel a vajdasági magyar szellemi életnek már néhány képviselője elkészített bennünket, akik ezt a munkát figyelemmel kísérjük. Az utóbbi években ugyanis nyilvánvalóvá vált, hogy a vajdasági magyaroknak egy időben az egész magyar kultúrában és irodalomban forradalmi újításokat, új területeknek a meghódítását, a világ változásait közvetítő modernséget meghonosító vívmányokat, új utakat nyitó kísérletezést hozó korszakának letűnése után (amihez nemcsak az itteni elvándorlás és az itteni elszegényedés járult hozzá, hanem a vajdasági magyaroknak az összmagyarságon belüli eltolódása, eljelentéktelenedése is hozzájárult), a vajdasági magyar értelmiség csak hihetetlen méretű munkával alkothat a tartomány határain túlnövő értékeket. Így születtek meg egymás után azok a lexikonok, amelyeket egyetlen ember hozott létre, holott máshol egész

intézmények, a munkacsoportok tucatjai munkájának eredményeként készülnek. Ebben a sorozatban is kiemelkedő munka Bozóki Antal kötete. Elképzelni is nehéz, hogy egyetlen ember összegyűjt több mint ezer címszót, azok mind-egyikét három – magyar, angol és szerb – nyelven, azok mindegyikére megadja az alapvető meghatározást, mellékeli a szükséges történelmi visszaillesztést, összegezi a legfrissebb fejleményeket, és összegyűjt mindent, amit velük kapcsolatban tudni kell. És ezt még tetézni tudja azzal, hogy majdnem ezer rövidítésnek adja meg a meghatározását. Az egészet a legfontosabb szövegek mellékletével is ki tudja egészíteni.

Az már csak mellékes körülmény, hogy ezt a munkát Bozóki szándékosan és tudatosan nehezítette is önmaga számára azzal, hogy a magyar lexikon- és szótárkészítésben nem alkalmazott megoldást választott. A címszavak ábécé szerinti felsorakoztatásában nemcsak az *a* és az *á*, az *e* és az *é* betűt veszi külön, hogy csak az *a* illetve *e* betűs címszavak után vegye sorra az *á*, illetve *é* betűs címszavakat, hanem az *o* és az *ó* betűt is megkülönbözteti, hogy az *ós* címszavak az *o* betűsek után következzenek.

Ennek a szívós, kitartó munkának az eredménye az európai integrációnak olyan lexikona, amelyre büszke lehetne bármelyik, nálunk gazdagabb ország fejlettebb könyvkiadása is. Természetes, hogy ez a mű magán viseli a szerző egyéniségének nyomait. Már abban is, hogy mely címszavakat választott, azokkal kapcsolatban mit emel ki, a magyarázatot milyen méretűre és milyen fogalmakra szabja, hogy a – kötelezően leghosszabb címszavakat leszámítva – mit milyen részletesen tárgyal. Azt is csak erényként kell értelmeznünk, hogy a lexikonnak megvan a „couleur locale”-je. Olyan címszavakat is az európai integráció fogalmköréhez sorol, amelyet más környezetben talán nem vennének. (Például a daytoni egyezményt.) Főképp abban, hogy a mellékelt fontos európai okmányok közé odasorolja a vajdasági magyarok helyzetével kapcsolatos állásfoglalásokat is. Mint amilyen az Európai Parlament 2004. szeptember 16-i állásfoglalása a kisebbségek vajdasági zaklatásával kapcsolatban vagy az Európai Parlament 2005. szeptember 29-i állásfoglalása a vajdasági magyarok helyzetével kapcsolatban. De még az Európai Unió és Szerbia viszonyával kapcsolatban is külön kiemeli a kisebbségi kérdések megoldásával kapcsolatos európai elvárásokat, és szól arról a nemzetközi tanácskozásról, amelyen Vajdaság és az EU bővítése címmel azt taglalták, hogy tartományunk milyen helyet kap Szerbia euróatlanti integrációjában. A könyvnek ilyen vonatkozásai miatt írhatta az előszóban Becsey Zsolt, az Európai Parlament magyarországi képviselője: „Reméljük, hogy mind Szerbiában, mind az Európai Unióban létrejönnek olyan viszonyok, amelyek révén a vajdasági magyarság is szülőhelyén válhat európai polgárrá, miközben Szerbia más népei is részt tudnak venni ebben az izgalmas közös európai vállalkozásban”. (Csak mellékesen utalnánk arra, hogy az előszó megírására vállalkozó európai parlamenti képviselő így vélekedik e könyv szerzőjéről: „A szerző számtalan publikációban bizonyította, hogy jogi jártassága

alaján képes szélesebb értelemben vett kutatási és publikációs tevékenységre is, szakmájának elismert tekintélye.”)

Ezektől a sajátosságoktól függetlenül ennek a hihetetlen munkának a kezünkben tartott eredménye egy születő új világ előhírnöke akar lenni, erre a most alakuló világra akar bennünket felkészíteni, azt akarja számunkra megkönnyíteni, hogy eligazodjunk, otthonosabban mozogjunk ebben a világban. Mert ma még el sem tudjuk képzelni, hogy az európai integrációba való bekapcsolódás holnaptól milyen nagy változásokat visz az életünkbe. Ezzel az integrációval szemben lehetnek kételyek, lehetnek kifogások, még vannak tisztázatlan dolgok. Lehet, sokan elítélendőnek tartják, hogy már holnap a sikeres gazdálkodásnál fontosabb lesz az, hogy pályázni tudjunk az Európai Unióban. Biztosan szül némi elégedetlenséget, hogy a pályázatoktól, központi pénzeztől függés erősíti azt a koldus lelkületet, amely a rendszerváltás után annyira eluralkodott ezekben az országokban, főképp olyan nagyméretűvé vált az elszegényedett Vajdaságban. Biztos, hogy a világ már változtatni akar azon, hogy az Európai Unióban minden tehén napi 2 eurós támogatást kap, amikor a világ lakosságának jó egyharmada napi 2 eurónál kisebb összegből tengődik. Ettől függetlenül erre a világra fel kell készülni, főképp pedig számolni kell azzal, hogy ez a világ megváltoztatja mindennapi életünket. Elég csak arra gondolnunk, hogy letűnik az a világ, amelyben nemcsak a nemzeti kormányok, hanem a helyi kiskirályok – hatalmasságok és bürokraták – szabják meg életünket. Hogy kialakuljon egy világ, amelyet megszabott és szigorúan ellenőrzött rend, általános érvényű szabályok határoznak meg.

Ebben az új világban már a világ iránti más viszonyra, a tudásnak és az alkalmazkodóképességnek más formáira, az eddigétől eltérő értékrendre, a verseny új módszereire, egészen újszerű hozzáállásra lesz szükség. Erre az új világra akar bennünket felkészíteni Bozóki műve, hogy európaibbá tegyen bennünket, „Európa-jártasságot” kölcsönözzön mindannyiunknak. Hogy mire ez a világ nálunk is beköszönt, ne legyenek ismeretlenek ezek a dolgok.

Végül összegezés helyett hadd idezzünk két megállapítást a könyv előszavából. Az egyiket maga a szerző írta le: „Reméljük, hogy a lexikon - esetleges hiányosságai ellenére is – hasznos segítsége lesz az európai integrációs folyamat iránt érdeklődőknek és értékes információkat nyújt nemcsak azoknak, akiket a nemzetközi jogtudomány érdekel.” A másik pedig Becsey Zsolttól származik: „Ez a mű úttörő lesz a maga nemében. Bár az európai integrációról könyvtárnyi elemzést írtak már, de még nem született olyan mű, amelyet a vajdasági magyarok szemszögéből, jól és könnyen hasznosíthatóan publikáltak volna. Ez a magyar nyelvű munka sokat segíthet azoknak a középiskolásoknak, egyetemistáknak, érdeklődőknek és kutatóknak, akik egyszerre akarják látni az európai integráció történetét és a szerb–EU-viszony legfontosabb dokumentumait, különös tekintettel a vajdasági magyarok helyzetére.”

Bálint István